

Atlante di vertigini

Prefazione per un libro che è esso stesso soltanto una prefazione.

So esattamente di cosa è fatto questo atlante. Non sono altro che i ritagli collezionati, osservati e incasellati nel flusso creativo durante la stesura di un libro: Vertigo. Sono le prime fluorescenze di idee, laddove la traiettoria non aveva ancora la forza di una direzione precisa. Poi, come sovente accade, il libro si è smarcato dal suo temuto destino di caotico magma e loro sono rimasti indietro, infilati nelle pagine di un raccoglitore.

A lavoro ultimato però mi sono chiesta perché desiderassi tenerli e il quesito ha sorvolato per un po' sul ridicolo senso di affezione (fortunatamente rigettato nell'ombra da una creatura virginale e bianca di pulizia formale che alberga nel luogo più spartano della mia mente).

Nel capitolo Confessioni bibliografiche contenuto in La follia che viene dalle Ninfe di Roberto Calasso, l'autore si sofferma sulla curiosa bibliografia del saggio Massa e Potere di E. Canetti, una bibliografia non propriamente funzionale, ma qualcosa di diverso per il quale l'autore si pone la domanda: "E allora che cos'è quella lista? Una serie di segnali, che rimandano a esperienze di un lettore. È come se, alla fine della sua opera più grandiosa, Canetti avesse voluto lasciarci una sorte di codice autobiografico di quella lunghissima, esaltante, angosciata esperienza [...]".

Un codice autobiografico dell'esperienza è un'idea affascinante, forse priva di mera utilità perlomeno stilistica, ma ha in sé qualcosa del taccuino di viaggio, la bellezza ingarbugliata del passaggio di segnali che hanno spostato una mente fino allo svolgimento finale di un lavoro. E parlando di tragitto mi sono ritrovata a pensare a un altro libro Flora of Rome citato da Fredrik Sjöberg nel suo L'arte di collezionare le mosche, un libro che altro non è che la catalogazione di una rovina, non un rigoroso e ufficiale trattato botanico, bensì una sorta di inventario filosofeggiante attorno alla flora del Colosseo e alla bellezza involontaria che può generare un albero che si sfoglia sull'asse immaginifico della visione fantastica.

Atlante di vertigini perciò è nato senza alcun intento preciso se non quello di accompagnare il moto ondivago della piacevole pratica dello sfogliare in leggerezza o di raggiungere in un'ipotetica biblioteca altri fratellini visivi nel campo della bibliomanzia immaginale.

„Mis sa nüüd ometi, härrake!” katkestas mind Saveljitš, „et ma sind ükski laseksin! Seda ära uneski paha. Kui sa juba sõita otsustasid, siis lähen su kannul kas või jalga, aga maha sind ei jäta. Et ma jääksin sinuta siia kivimüüri taha istuma? Kas ma siis jäburaks olen läinud? Kuidas soovid, härrake, aga sinust maha ma ei jää.”

Ma teadsin, et Saveljitšiga ei maksa vaielda, ja lubasin tal teele valmistuda. Poole tunni pärast istusin oma tabli ratsu selga, aga Saveljitš kõhnele ning lombakale võideldes kalle talle jumalaimu andis.

Jõudsime linna Orenburgist vi

Hakkas hä kohast mööda näha päev-pä Saveljitš jõud

„Tasemini kas ei jõua Oleks veel pe Andreitš... K jumal, hukka

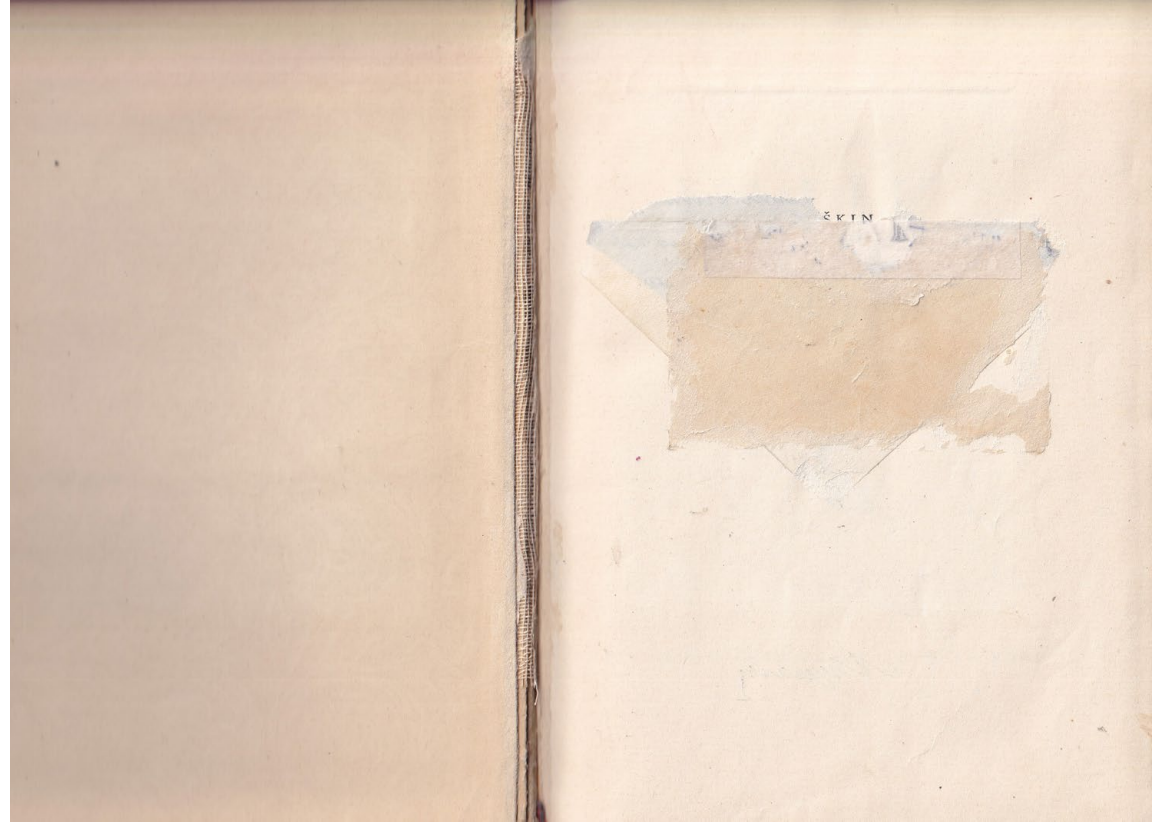
Peagi hakk mis olid küla maha, katkest likult möödud vemmaldega

Meid hõigati mööduda, kui mu hobuse r päästis ta, kus kusid ja jook ja kihutasin e

Läheneva kuid korraga nud. Vaene eest põgeneda. Mis pidin tegema? Oodanud teda mõned minutid ja veendumud, et ta on kinni peetud, pöörasin hobuse ümber ja läksin teda päästma.

Atlante
de
Vertigines

teatada Dubrovskile ja hakkas otsima abinõu, kuidas saata sõrmust salajasse peidukohta tamme õõnsuses. Sel ajal lendas kivike vastu äkent, ruut hakkas kiirisesema — Marja Kirilovna vaatas välja ja nägi väikset Sašat, kes talle salaja märku andis. Maša teadis, et Saša on temasse kiindunud, ja tundis tema tuleku üle rõõmu. Ta avas akna.

„Tere, Saša,“ ütles ta, „miks sa mind kutsud?“

„Oeke, ma tulin küsima, kas teil ei ole ehk midagi tarvis. Isa on vihane ja keelab kõigil ära teie sõna kuulata, aga käskige mind teha ükskõik mida, ma teen teie heaks kõik.“

„Suur tänu, kallis Sašake, ja pane tähele: kas sa tead seda vana õõnsat tamme, mis kasvab lehtla juures?“

„Taan, òeke.“

„Kui sa mind armastad, siis jookse kiiresti sinna ja pane see sõrmus õõnsusse, ära vaata, et keegi sind ei märkaks.“

Nende sõnadega viskas ta Sašale sõrmuse ja sulges akna.

Poiss võttis sõrmuse, pistis kogu jõust jooksmas ja oli kolme minuti pärast mainitud puu juures. Siin jäi ta hingeldades seisma, heitis pilgu ümberingi ja pani sõrmuse puuõõnde. Õnnelikult oma ülesande täitnud, tahtis ta sellest kohe teadet viia Marja Kirilovnale, kui järsku lehtla tagant punapäine ja kõõrsilme katkiste riietes poisike välja vilksatas, tamme juurde tormas ja käe õõnsusse küünitas. Vilkamalt kui orav hüppas Saša poisi juurde ja kahmas temast mõtlemata kätte kinni.

„Mis sa siin teed?“ küsis ta ähvardavalt.

„Mis see sinu asi on?“ vastas poiss lahti rabelda piüdes.

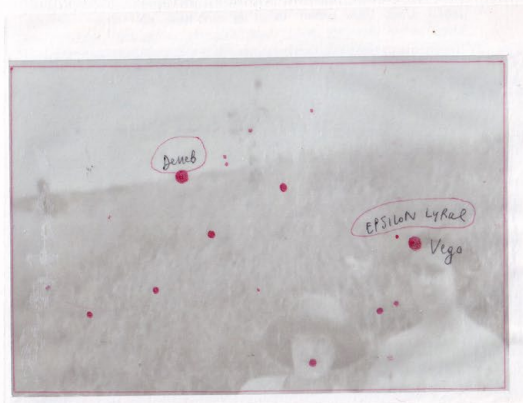
„Lase sõrmusel olla, sa punapäine jännes.“ karjus Saša, „või ma sind alles õpetan omamoodi.“

Vastuse asemel virutas teine Sašale rusikaga näkku, kuid Saša ei lasknud poissi lahti, ta hakkas täiest kõrist kisendama:

„Vargad, vargad! Siia, siia!...“

Poiss püüdis ennast Saša käest lahti kiskuda. Ta oli Sašast nähtavasti paar aastat vanem ja palju tugevam, kuid Saša oli osavam. Nad maadlesid mõne silmapilgu, siis aga jäi punapäine poiss peale. Ta virutas Saša maha ja haaras temal kõrist kinni.

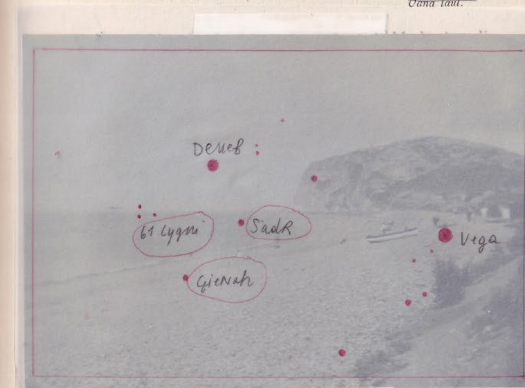
Kuid sel silmapilgul haaras tugev käsi punastest harjasjuustest

It peatükk.

TEEJUHT.

Koikake, oh sa mu kõikake.
võhivõiras nurgake!
Kas saia-ise olen siin tulnud ma,
või on hüva ratsu-sia-kandmnd mind?
Ei, mind toonud-sia-võrslele
uljas reipus ja agarus,
kõrsi-humalavee-utmastus.
Vana laad.

Tav. 47. Parte della Via Lattea nella costellazione del Sagittario; 4 ore e mezzo di posa. (Fot. dell'osservatorio di Lick.)

Tav. 48. Saggi: l'asteroide di cui si parla nel capitolo IV. Sotto: un astroide di Hainholz; l'ammasso di meteoriti nel Mare di lava sottostante.

IV peatükk.

KAHEVÕITLUS.

Sa suvatsa nüüd vastu panna mulle,
suis-näed, kuis surun oma mõõguotsa-riidu-sulle.
Kujutab.

Möödn
mitte üks
võeti min
auväärser
Kuzmils o
siidamliku
sega. Vas
majapidan
novna lak
temas mõ
tahtlikku
lgmatjttis
korras. Ve
kuid selle

Olin üli
valises-kih
Komendan
saavutane
on-parem
matud. He
Hommikut
letamist, l
veetsin üli

utus mulle
ndi majas
lid kõige
nud Ivan
ning hea
a muretu-
aagu oma
Marja Iva
Leidsin
usin hea
lisse Ivan
tus-vahe
a varjugi.

ind. Kõr-
reenistust.
kuid ei
hne külg
sised raa-
se vastu-
seide luu-
havaliselt
sa Geras-

sin naise Akulina Pamfilovnaga, suurima uudistekandjaga ümbruskonnas. Svabrinil nägin mõistagi iga päev, kuid ta jutt muutus mulle kord-korralt iga ebameeldivamaks. Ta alalised naljad komandandi perekonna arvel ei meeldinud mulle sugugi, eriti aga torkavad märkused Marja Ivanovna kohta. Teistsugust seltskonda kindluses ei olnud, kuid ma ei soovinudki teist.

Hoolimata ennustustist baskiirid mässama ei hakanud. Kindluse ümber valitses rahu. Kuid see rahu katkes äkki koduse tüliga.

Olen juba maininud, et ma teetsin kirjandusega. Minu katsetused olid tolle aja kohta võrdlemisi head ja Aleksander Petrovitš Sumarokov¹ kritiseeris neid mõne aasta pärast väna. Kord õnnestus mul kirjutada luuletajad välis-
elle, oma laul-
kogu kindluse
kese sissejuh-
järgmised vär-

„Mis sa so-
mulle tingima-

¹ A. P. Sum-
teatri direktor,

lad
di-
tes
hi-
lle

gu
ks
esse

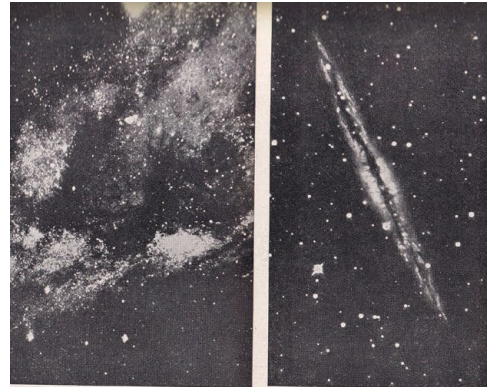

Tav. 35. Sopra:
di pesa (Pav. de
nella cov

naste poolt
 uid-tundes
 s ei liiguta
 usele. Puht-
 tasin siiski
 önnistust.
 nii veenva
 lla südame
 tr. . .
 pedel. Ivan
 st.
 alla panna.
 s istub mu
 käes luku
 . . .
 Hakkasin
 a abikaasa
 ta avaldas
 tunnistas,
 tada. Oma
 ülii kui ka
 nde ja hül-
 selselt oma
 . . .
 korterisse.
 ades loota
 rnaale ja ta
 nek poleks
 vanovna ei
 p juba ette
 . . .
 kiri käes.
 isa käega.
 elt kirjutas
 na ei mure-
 pealkirja:

Tav. 36. Sopra: spirale esterne della nebulosa di Andromeda. La fotografia
 mostra la parte superiore della spirale. Sotto: nebulosa a spirale vista di profilo. Si noti
 in ammassi stellari. Sotto ancora nella parte mediana.

Tav. 37. Grande nebulosa a spirale nelle costellazioni di Andromeda. Un
 universo-sola composto da miliardi di soli (foto dell'osservatorio di Yerkes).

Faint, illegible text from a document or newspaper clipping, possibly a report or news article.

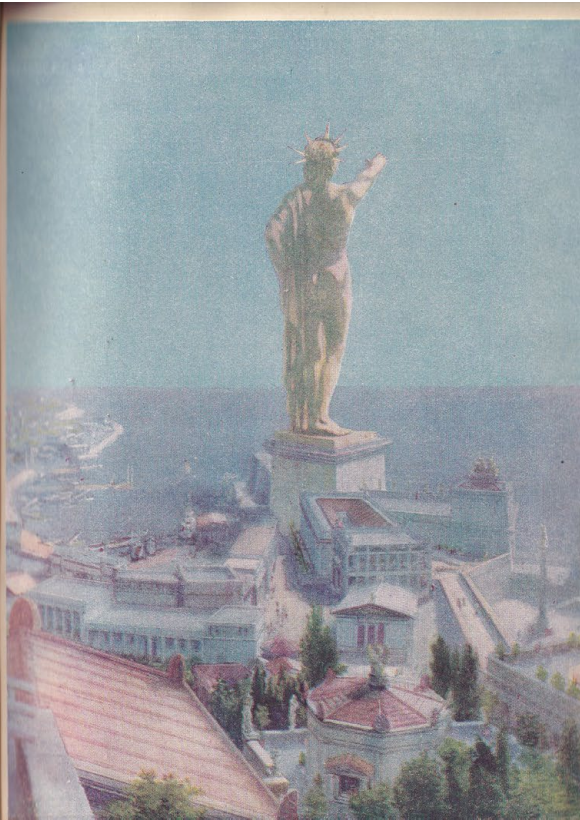
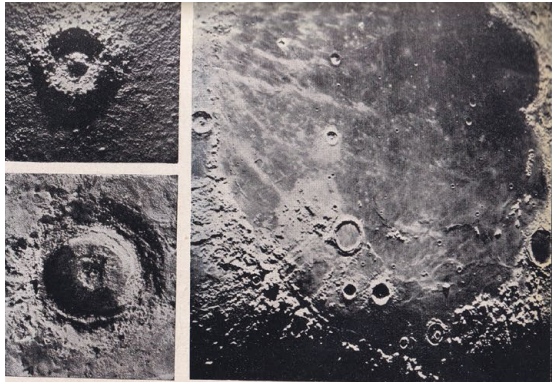
läkeid lalali, silmates mõnda tregunit või garnisoni sõdurit. Nende
juurde läkitati piluureid. Julai, ristitud kalmõkk, 161 komandandi te
tähta teate. Urjadniku teated olid Julai sõnade järgi valede, kaval
Kasaka... ta-olnud
mõnu... lasknud
oma k... ant-pani
urjemi... Kas-
kate p... ad nuri-
sesid v... ideviija.
kuul's... soniroiti!
Koman... ata, kuid
urjadni... abiga.
Uts... baškiir
ässitav... kku kut-
süda on... da Vassi-
lissa-J... zmitš oli
kõige s... sidanud ta
teist te...
„Ku...
Jkõnel...
„Ar...
tean...
Jemel...
Ivan...
„No...
me-aru...
„Soe...
vigurde...
Me...
kul et...
tatud...
nata, k...
mitte...
Uleski...
s, ja pidi
evaidan...
„Mäherdume turjust!“ hüüdis komandandiemend, „julgeb meile
niieugust ottepanekut teha! Mine talle vastu ja pane lipud ta jalge

VII-peatükk.
RÜNNAK

„Ah sa peako, sa-me-peakene,
rühkisid mu peake teenda,
aastal kolmikümneend ja kolm hooliga.
Ahi-Ei-tear-saand-ma-peakene,
ei rühmu oma kani sootumaks

metoodid peoia...
„Juba koltis, Tormasin piki tänavat, kui kuulsin end hütütavat.
Peatusin...
„Kuhu nüüd?“ küsis Ivan Iqnatšitš, mitte järele jõudes. Ivan
Kuzmitš on vallil ja saatis mind teie järele. Pugatšov on siin.”

isegi onukeseks. Kõik suhtusid isekeskis seltsimeestena ega avaldanud mingit erilist eelistust oma ninamehele. Jutt oli hommikusest rünnakust, mässu edust ja tulevasest tegevusest. Igaüks hoopis, esitas oma arvamust ja vaidles vabalt Pugatšoviga. Ja sellel veidral sõjalisel nõupidamisel otsustati minna Orenburgi peale: jutunud liikumine, mida oleks peaaegu kroonitud kurjateenustav edal. Retk määrati homse peale.

„Noh, velled,“ sõnas Pugatšov, „lõmbame nüüd enne uinakut mu armsamat laulukest. Tšumakov, alga!“

Mu naaber alustas heledal häälel nukrat burlakkide laulu ja koor haaras kaasa:

Ara kohise, haljas tammik-emale,
 ära sega mind, tubli da meesta, mõtlemast,
 et homme ma, tubli meesi, pean minema kohtusse
 või kohtumõistma tsarilnõese ette.
 Tsaar-valitseja hakkab mind siis usutlema:
 „Pile, ütle mulle, kühmed, hümnele poeg,
 kellega sa varastasid ja röövisid,
 ja kas pidi olla kuskal seltsimeht?“
 Õigeusklik tsaar,“ ma ütlen sulle ma
 kogu tõi, tahan sõelda, õigust kõnelda,
 „seltsimeht“ oli mul terveid rüü:
 see esimeht seltsimees — pilkama õo,
 aga teine seltsimees — terasfäts,
 aga kolmas mu seltsimeht on tühi ruun
 ja neljas seltsimees — pinguli vibu,
 ja mu kaks kolmasid — kaks kätt, mõnda
 Pajatab siis nõnda õigeusklik tsaar:
 „Au ja kiitus sulle, noormees, talumehe poeg,
 mõistsid varastada, mõistsid sa ka vastata!
 Seepärast noormees tahan sulle kinkida
 kõrge koja, uhke hoone välja peal:
 kaks sammast ja kolmas on põiki peal.“

Võimata on jutustada, millist mõju avaldas mulle see lihtrahva laul, laul võllast, lauldud võllale määratud inimeste poolt. Nende

